Uçar, A. (2014). Üstün yetenekli bireylerin görsel yeti ve farkındalığı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(Özel Sayı)*, 1-8.
Geliş Tarihi: 19/12/2013 Kabul Tarihi: 13/06/2014

ÜSTÜN YETENEKLİ BİREYLERİN GÖRSEL YETİ VE FARKINDALIĞI*

Alpaslan UÇAR**

ÖZ

Üstün yetenekli bireylerin fark edilmesi en az onlara sunulacak ortam ve çevre kadar önemlidir. Ülkemizde üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara yönelik fakülte kapsamında hizmet veren ilk kurum; İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi'dir. Bu eğitimin ancak 2002 yılında hizmet vermesi bu konunun ne denli önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır (Davaslıgil, 2012).

Ülkemizde Güzel Sanatlar Liseleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri, özel yetenek okulları ve enstitüleri üstün yetenekli bireylere hizmet veren kurumlardır. Ancak üstün yetenek ve zekâya sahip bireylere yönelik eğitimin özellikle okulöncesi dönemden başlayarak profesyonel eğitmenler tarafından verilmesi ve bu bireylerin keşfedilmeleri gerekmektedir. Ayrıca doğru, çağdaş ortamlar sağlanarak bu bireylerin yaratıcı, araştırıcı, sorgulayıcı yönleri ortaya çıkarılmalıdır.

Bu yaklaşımla üstün yeteneklilerin özellikleri ve farklılıklarının dikkate alınması, ayrıca öznel becerilerinin açığa çıkarılması gerekmektedir. Çünkü yetenek sadece genetik faktörlerle değil, aynı zamanda çevresel faktörle de gelişen bir durumdur (Özsoy, 2003). Üstün yetenekli bireylerin farkındalığı, sadece kendilerini keşfetme, yapılandırma ve sosyal olmalarına olanak sağlamaz; aynı zamanda topluma kazandırılmaları, topluma hizmet ve önderlik etmelerine de olanak sağlar. Bu perspektifle, ülkenin kalkınması ve çağdaş eğitim sistemiyle de paralellik taşıyacaktır.

Anahtar sözcükler: Yetenek, üstün yetenekli bireyler, görsel algı, görsel sanatlar, sanat eğitimi

GIFTED INDIVIDUALS' VISUAL CAPABILITY AND THEIR AWARENESS

ABSTRACT

To recognize the gifted individuals' capabilities is at least as crucial as created and suggested environment and conditions for them. Considering the fact that the first institute in Turkey in Visual Arts Education was founded by Istanbul University, Faculty of Hasan Ali Yücel in 2002, it gives us a big clue to work on that issue more .In general, in Turkey Fine Arts High Schools and Faculties, private art intuitions are the main centers. However, the education process should start from the pre-school period by qualified instructors (Davaslıgil, 2012).

It is a fact that ability doesn't depend upon solely the genetic factors but also it is related to the environmental factors. Gifted people therefore, can enhance their perspectives and capabilities (Özsoy, 2003). From this perspective, to become aware of these individuals' skills and features not only would help them to contribute what they could offer but also would give them great opportunity to contribute for the development of the country.

Keywords: Talent, gifted individuals, visual arts, visual perception, art education

---

* Araştırma 23. Özel Eğitim Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr., Abant Izzet BAYSAL Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı, Bolu, Türkiye, e posta: ucar_a@ibu.edu.tr

1. GİRİŞ

Yetenek genel bir tanımla; bir şeyi anlama ya da yapabilme niteliği ve kabiliyetidir (Durr, 1964). İnsan yaşamının her aşamasında giderek gelişim gösteren bu özellik bireye göre değişkenlik gösterir. Her bireyin doğuştan sahip olduğu bir yetisi vardır. Yetenek ve yaratıcılık doğuştan olabileceği gibi, onu tetikleyen dış etmenler başka bir ifadeyle çevre faktörü de yadsınamaz bir gerçektir. Yaratıcı bireyler; alışılmışın dışındakini bulmayı, araştırmayı severler ayrıca keşif ve merak duyguları en üst düzeydedir (Gürtuna, 2003).Üstün yetenekli bireyler ise genel bir tanımla yaşıtlarına göre üstün performans gösterir ve nüfusun ancak %2'sinde rastlanır (Baykoç, 2005).

Amerikalı psikolog Howard Gardner, zekâ ile ilintili, bir veya daha fazla kültürel yapıda, farklı değerleri kapsayan bir beceri olduğunu vurgulamıştır (Özsoy, 2003). Gardner çoklu zekâ kuramında, zekâ testleriyle tek bir potansiyel ölçme yerine, insan zekâ ve yeti farklıkların birden fazla olabileceğine işaret eder. Bu yaklaşımla, çoklu zekâ ve yeteneklerin diğer alanlarla olan bağlantısı ve önemini belirtmiştir (Kulaksızoğlu, 2003).

2.YÖNTEM

Bu araştırmada tarama (betimsel-survey) yöntemi kullanılmıştır. Karasar (2004)'e göre, tarama yöntemi geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışılır. Araştırma kapsamında bu yaklaşımla gerekli literatür taranmış, araştırma kapsamında görsel sanatlarda üstün yetenekli bireylerin farklılıkları ve farklılıkların önemi ve sebepleri detaylı olarak açıklanması hedeflenmiştir.

Araştırmada ayrıca bu alanda çalışan eğitimciler ya da velilere yönelik var olan durumun tespiti ve dikkate alınması gereken hususlar örnek teşkil etmesi açısından vurgulanmıştır. Araştırma modelinde bulgular, var olanın belli standartlara uyan ölçülerini bulmaya çalışmaktan öte, birey, nesne vb. durumlar arası ayrımların belirlenebilmesi amacını hedeflemiştir. Tarama yolu ile bulunan ilişkiler ve/veya bulgular gerçek bir neden-sonuç ilişkisi olarak yorumlanmamasına karşın; o yönde bazı ipuçları verir. Bu yaklaşımla, bir değişkendeki durumun belirlenmesi halinde, diğerinin ortaya çıkmasına da olanak sağlayarak yararlı sonuçlar vermesi beklenmektedir (Karasar, 2004). Konuyla ilintili ayrıca ilgili literatür taranarak sonuç ve önerilere ilişkin somut öneriler sunulmuştur.

3. BULGULAR VE YORUM

Genel olarak değerlendirildiğinde, zihinsel açıdan üstün yetenekli bireyler; belli bir IQ'ya sahip kişiler olarak algılanırken, görsel sanatlarda üstün yetenekli olarak tanımlanan bireyler çabuk algılayan, yaratıcı, sorgulayan, bağımsız hareket edebilen ve soyut düşünebilen bireyler olarak tanımlamıştır (Cutts ve Moseley, 2001).

Üstün yetenekli ve üstün zekâlı bireylerin sahip olduğu özellikler ve bulgular kısaca şöyle özetlenebilir: Bu bireyler genellikle erken yaşta anne ve babasını ya da çevresindeki insanları tanır. Erken yaşta gülme yetisi, algılama becerisine sahiptir ve sesleri kolayca ayırt eder. Ağrı ve acıya karşı reaksiyon gösterirken, yürüme ve konuşma gibi fiziksel özellikleri de erken gelişir (Öznacar ve Bildiren, 2012). Üstün yetenekli bireylerin hafızalarının çok kuvvetli olduğu, çok hızlı öğrendikleri ve dil becerilerinin, en üst

seviyede olduğu da bir gerçektir. Kitaplara olan düşkünlüklerinin yanı sıra, aşırı meraklı ve hayal güçleri de çok zengindir. Yapılan şakadan anlarlar, duyarlılık ve sevecenlik yönleri de kuvvetlidir. Sürekli soru sormaları, soyut muhakeme becerileri, problemlere yaratıcı çözümler üretmeleri, liderlik ruhuna sahip olmaları ve dikkat becerileri en önemli özellikleri arasındadır. Bunlara ek olarak, olaylara karşı tutumları yaşıtlarının ötesinde gelişir, arkadaşlık ilişkilerinde ise lider bir rol üstlenirler. Sözcük dağarcıkları ve ilgi alanları şaşırtıcı boyutta geniştir. Gözlem güçleri çok yüksek olan üstün yeteneklilerin genelleme ve soyutlama yoluyla bilgilerini başka alanlarda da kullanabilme yetisine sahiptirler. Çoğunlukla çok hareketli olan bu bireylerin; azimli, yaratıcı ve mucitlik yönleri de ayrıca gelişmiştir (Durr, 1964).

Üstün yetenekli bireylerin tüm bu göz kamaştırıcı özelliklerinin yanı sıra, olumsuz özellikleri de mevcuttur. Bu veriler kısaca şunlardır: Üstün yetenekli bireyler verilen rutin ödevleri yapmaktan çoğu zaman hoşlanmazlar. İnandıkları ve iyi bildikleri işleri yalnız çözmek isterler ve diğer insanların fikirlerine çoğu zaman aldırış etmezler. Sınıf içerisinde her şeyi ileri düzeyde algıladıkları için, zaman zaman derste sıkılabilir hatta dikkatleri de dağılabilir. Başarısız olduklarında kolayca depresyona girebilirler. Kendi yetilerinin farkında oldukları için otoriter ve inatçı olabilirler. Herhangi bir proje kapsamında projeyi bitirmeden başka bir projeye yönelmek istemezler çünkü sonuç almak onları tatmin eder. Sınıf içerisinde yapılan projelerde, gösterdikleri üstün performanslarla diğer öğrencilerin sönük görünmelerine neden olabilirler. Zaman zaman lüzumsuz işlerle uğraşabilir, hatta bundan keyif bile alabilirler. Yerli yersiz espri yeteneğine sahip olan üstün yetenekliler çok fazla yenilikçi mizaçlarıyla da yanlış anlaşılabilirler. Bunlara ilave olarak üstün yetenekli bireylerin psikolojik açıdan karşılaştıkları dezavantajlar da vardır. Çok erken yaşta algıları çok yüksek olan ve yaratma yetileri üst seviyede olan bu bireyler; psikolojik açıdan zaman zaman desteğe ihtiyaç duyabilirler. Üstün yetenekli bireyler uygun yönlendirilmediğinde, kendilerini gerçekleştirme ve yararlı olamadıkları için kendisine, ailesi ya da çevresine karşı zarar verici olabilir hatta depresyona bile girebilirler. Ancak üstün yetenekli bireylerin belirli bir yaşa geldiklerinde keşfedilmeleri olumlu görünmesine karşın, zaman ve gelişimleri açısından olumsuz sonuçlar da doğurabilir. Sözgelimi, yaşadıkları çevre ile iletişim kurmalarında ve özellikle de sınıf ortamında sosyalleşmeleri ve derse adapte olmakta güçlük yaşayabilirler.

Yaratıcılık ve üstün yeteneği tetikleyen görsel farkındalık, her bireyin doğuştan sahip olduğu ve yaşantısıyla paralel olarak gelişme gösteren bir durumdur (Özsoy, 2003). Aile, okul ve bireysel deneyimlerle gelişim gösteren bu yetinin kullanılabilir düzeyde olması süreklilik gerektirir. Bu perspektifle algının kaliteli bir boyutta uyarılması, görüntülerin beyinde anlamlandırılmasında imgelerin seçiciliği, duyusal ve düşünsel farkındalık çok önemlidir. Üstün yetenekli bireylerde görsel algı, görsel farkındalık ve imgeleri hatırlama yetisi en üst düzeydedir. Sanat eğitimi almak isteyen üstün yetenekli bireyler için uzmanları görüş ve önerileri, bu yetiye sahip olan üstün yetenekli bireyleri keşfetmek kadar önemlidir çünkü uyarılar doğru anlamlandırılmaz ve kodlar çözülmezse gelişim safhası yarım kalabilir.

Üstün yetenekli bireylerde görsel farkındalık kazanımı, ayrıntı ve bütünün kavranması açsından önemlidir. Görsel yetinin farkındalığı bu yaklaşımla çevreyle iletişim kurmak, üstün yetenekli bireylerin hayal dünyalarını daha zengin kılmak ve kendilerini yapılandırmalarına olanak sağlaması açısından da elzemdir.

Görsel yeti ve farkındalığına sahip üstün yetenekli bireylere yönelik bulgular ise kısaca şöyledir: Çizgi zenginliği diğer çocukların resimlerinden daha farklı ve değişiktir. Resimlerde derinlik ve parçalar arasında düzen doğru kullanılır. Resim yapmaktan ya da yaratma sürecinden keyif alırlar ve bu süreci ciddiye alırlar. Yüksek hayal gücüne sahip oldukları için objelerin farklı açılardan perspektifini kavrar ve bunları zihinlerinde canlandırabilirler. Çizdikleri desen, yaptıkları resim, model ve maketlerde stil, denge ve bütünlüğe sahip orijinal ürünler ortaya koyarlar. Sanatla ilgili bireylere karşı duyarlıdırlar. Zihin yetileri çok erken geliştiği için üstün yetenekliler çok hayalperesttir ve sezgileri çok kuvvetlidir (Durr, 1964). Üç boyutlu figürleri farklı malzeme seçenekleriyle gerçekleştirebilirler. Sözgelimi; çamur, sabun vb. malzemeleri kullanırlar. Keşfetmeyi seven bir ruh yapısına sahip oldukları için; haritalar, grafik ve diyagramlar dikkatlerini çeker. Bunun yanı sıra, film, slayt ve diğer görsel sunuları izlemekten de hoşlanırlar. Bu süreç onların görsel algılarını daha da zengin kılar. Bulmaca çözmekten ve resimli yayınlardan çok hoşlanırlar. Daha önce okudukları şeyleri ya da ziyaret ettikleri yerleri kolay hatırlarlar. Üstün yetenekli bireyler görerek ve gözlem yaparak öğrenmeyi pekiştirirler. Görsel olarak algıladıkları varlıkların imgelerini çok iyi çizerler. Görsel ve/veya mekânsal yetisi yüksek olan yaratıcı bireyler sinema, fotoğraf, resim, heykel, mühendislik, mimarlık, tasarım ve dekoratörlük gibi alanlarda da olağanüstü başarı sağlarlar (Özsoy, 2003).

Görsel sanatlarla uğraşan bireyler, doğa ve yaşam ile ilgili ne varsa, zihinsel duyularının tümünü faaliyete geçirirler. Önce duyularıyla algıladıkları her şeyi anlamlandırır daha sonra algıladıklarını düşünür, zihin süzgeçlerinden geçirirler. Ardından deneyimledikleri bu süreci sadeleştirerek, analiz ve sentez yaparak soyutlarlar. Son aşamada ise bir anlam bütünlüğüne varırlar. Bu yaklaşımla üstün yetenekli bireylerin zihinsel faaliyetleri ve işlevselliği hız kazanır, çevresi ve olayları daha hızlı algılarlar. Bu hem kendileri, hem de başkaları ile daha uyumlu, toplum içerisinde aktif, kendine güvenen ve barışık bireyler olmalarına olanak sağlar.

Görsel algının oluşmasında renkler, şekil ve ebatlar algılama sürecini etkileyen önemli etmenlerdir. Yüzeyler üzerinde renk, şekil ve ebat ışığın yardımıyla yansıyarak kontrastlar oluşturur. Bu görsel yetinin ve seçiciliğin ortaya çıkmasını tetikleyen bir unsurdur. Aynı yaklaşımla sanatçılarda eserlerini yaratırken, bazen tüm bu algılanan objeleri hemen o anda eserine yansıtmak isterler. Bu süreç sanatçıları heyecanlandırır ve spontane olarak çalışmaya ve üretmeye başlarlar. Bazı sanatçılar ise bütün algılarını, düşüncelerini, önce küçük bir eskiz üzerinde netleştirir ardından tasarımını gerçekleştirir. Daha sonra onu eser haline getirirler. Sanatçı, eserini yaparken, beyninde yaşattığı duyguyu, güzellikleri, elleri ile aktarırken heyecan duyar adeta süreci yaşar. Tıpkı sanatçılar gibi üstün yetenekli bireylerin görsel yetisi çok zengin olduğu için aynı deneyimi yaşarlar.

Bu perspektifle, herhangi bir sanatçının resim sergisini gezdiğimizde ya da herhangi bir görsel imgeye baktığımızda, imgeyi yaratan bireylerin ya da sanatçıların kendi görsel algılarını birebir deneyimleriz. Görsel farkındalığımız ne kadar zenginse, görsel imgeler ve sunulan ipuçları da bildiğimiz ve algıladığımız kadardır. Bu imgelerin bizde bıraktığı etki, dikkatimizle paralel gelişen bir görsel ve düşünsel bir diyalog sürecidir. Benzer referans örnekler, görsel algılarımız ve görsel seçeneklerimizi şekillendirirler. Bazen görsel farkındalık bilinçli düzeyde gerçekleşirken, bazen de beynimiz bu imgeleri kodlar,

gerektiği zaman da kullanır. Üstün yeteneklilerde ise bu görsel kodlamalar hem çok hızlıdır ve çeşitlidir hem de hatırlamaya ve kullanıma yönelik daha yoğundur.

Yüzde olarak toplumun ancak %2'sini oluşturan bu bireylerin, sosyolojik açıdan önemi, toplumun üretken hale gelmesi, ülkenin refahı ve dünya ülkeleriyle olan entegrasyonu açısından da önem kazanmaktadır. Ülkemizde resim ders saatlerinin azlığı, fiziksel koşullar, sınıflarda malzeme yetersizliği vb. benzer problemler, yaratıcılık sürecine ve üstün yeteneklilerin keşfine ket vuran faktörlerden bazılarıdır. Üstün yetenekli bireyler zaten çok üst düzeyde algıya sahip oldukları için özel mekân, koşul ve uzmanlarca eğitime tabi tutulmaları gerekmektedir.

Üstün yetenekli bireylerle ilintili 2013-2017 yıllarını kapsayan detaylı bir strateji ve uygulama planı Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak, bu özel konu için büyük bir adım atılmıştır. Strateji ve uygulama planında üstün yetenekli bireylerin önemini vurgulayan etmenler vurgulanmıştır. Buna ilave olarak üstün yetenekli bireylerin ülkelerin bilim, sanat, kültür ve teknolojik açıdan gelişmişlik düzeyini arttırdığı gerçeği vurgulanmıştır. Stratejik açıdan değerlendirdiğimizde, üstün yetenekli bireyler doğru ortamlarda değerlendirildiklerinde, ülkelerin teknolojik, politik, ekonomik ve askeri açıdan daha üstün ve güçlü konuma ulaşacağıdır. Gelişmiş ülkelerin seviyesine ulaşmak için bu üstün yetenek ve zekâya sahip bireylerin, üniversite ortamlarında ve ARGE'de (Araştırma ve Geliştirme Birimi) görev alarak, bilim ve teknolojiye katkı sağlamalarıyla mümkün olabilir.

Özellikle 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren üstün yetenek ve zekâya sahip bireylerin üst düzeyde, önemli pozisyonlarda görevlendirilerek beyin takımı oluşturulmaya başlanmıştır. Gerek bilim gerekse sanat alanında görev alan bu üstün yetenekli bireylerin bir diğer misyonu da ülkenin vitrinini oluşturmalarıdır. Ülkeler sanatsal, bilimsel ve kültürel üstünlüklerini, farklılıklarını üstün zekâ ve yetenekli bireylerin başarılarıyla kanıtlarlar. Spor, sanat, fen ve matematik gibi alanlarda üstün yetenekli bireylerin yaratıcılıklarını geliştirmelerine olanak sağlamak, ülkenin kalkınmasıyla eş değerdir.

Ülkemizde de üstün yetenekli bireylere yönelik gerek devlet, gerekse özel kuruluşlar bu yaklaşımla hizmet vermektedir. Bu amaçla, üstün yetenekli bireylerin eğitimi ile ilgili hizmet veren bazı kurum ve kuruluşların bazıları şunlardır. Milli Eğitim Bakanlığı, BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezi, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, Sivil toplum Kuruluşları, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Bağcılar Belediyesi Enderun Yetenekli Çocuklar Merkezi, İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlılar Ana Bilim Dalı Fakültesi, Maltepe Üniversitesi, TÜZDER: Tüm Üstün Zekâlılar Derneği, Acarkent Üstün Zekâlılar İlköğretim Okulu, Ford Otosan İlkokulu, TEVİTÖL: TEV İnanç Türkeş Özel Lisesi, Prof. Dr. Necate Baykoç Üstün Yetenekliler ve Dâhiler Enstitüsü Ankara ve TÜBİTAK sayılabilir.

Tüm bunların yanı sıra üstün zekâlı ve yetenekli bireyleri doğru keşfetmek ve yetenekleriyle ilintili doğru tanı koymak çok önemlidir. Bunu ortaya çıkarmak için uzmanlar gözetiminde yapılan belli başlı testler mevcuttur. Söz gelimi; Bireysel Zekâ Testleri, Stanford- Binnet Zekâ testi, Goodenough İnsan Resmi Çizme Testi, Peabody

Resimli Alıcı Dil Testi, Uluslararası Leiter Zekâ Ölçeği, Wisc-r Zekâ Testi, Çocuklar için Wechseler Zekâ Ölçeği, Columbia Zihin Olgunluk Testi, Kohs küpleri Testleri, Vineland Sosyal Olgunluk Testi, Oseret Sky-Psiko Devimsel Gelişim Ölçeği, Woodcock Johnson zekâ testi (Silverman, 2009). Tüm bu ve buna benzer testlerin ardından, profesyonel eğitmen gözetiminde eğitime alınan bu üstün zekâlı ve yetenekli bireylere yönelik müfredat hazırlanmalıdır. Test ve taramalar sonunda üstün zekâ ve yetenekli tanısı konulan bireylerin özel eğitime alındıktan sonra ikinci kez ayrıntılı bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekir. Üstün yetenekli bireylerin bu özel eğitim süresi boyunca uzman eğitmenlerin gözetiminde en az bir ay gözlem altında tutulur ve programa uyum sağlamaları beklenir. Programa adapte olabilen üstün zekâlı ve yetenekli bireyler artık bu özel eğitimden yararlanabilmektedir. Bu tutum, üstün yetenekli bireyin ruh sağlığı, yeteneği, yaratıcılığı, sosyal uyumu ve davranışlarını olumlu etkilemekle kalmayacak, ayrıca duygusal gelişimleri, ilgileri ve ders başarılarını da etkileyen olumlu bir özellik taşıyacaktır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Üstün zekâlı ve yetenekli bireyler tıpkı sahip olduğumuz hazine gibidir. Aileler ve ülkeler eğer sahip olunan bu hazinenin farkında olurlarsa değeri ortaya çıkacaktır. Bu değerli cevherlerin ortaya çıkarılması, korunması, işlenmesi ve vitrinlerde doğru teşhir edilmesi gerekir. Üstün yetenek ve zekâya sahip bireylerin keşfi hem politik, hem kültürel, hem sanatsal, hem bilimsel, hem sosyal, hem de psikolojik açıdan önem taşımaktadır. Bu bireylerin fark edilmesi ülkenin tanıtımı ve kalkınmasıyla da paralellik gösterir. Ekonomik açıdan güçlü olmak, dünya platformunda söz sahibi olmak, üstün yeteneklileri doğru platformlarda kullanmakla da eş orantılıdır. Çünkü ülkeyi şekillendiren, tanıtan ve bir adım daha gitmesine neden olan bu zekâ ve yetiye sahip bireylerin sahip oldukları yetenek ve zekâdır. Tıpkı Amerika, İsrail, İngiltere örneği gibi, ülkemizin de hedefi sahip olduğumuz bu üstün bireyleri korumak ve onlara imkânlar sağlamaktır. Ülkemizin genç ve dinamik nüfusunu göz önünde bulundurduğumuzda, Türkiye'nin çağdaş eğitim ve iyi bir mesleki örgütlenmeye ihtiyacı vardır. Bilinçli bir alt yapı, ancak bilimsel ve kültürel bir politikayla yaygın olabilir (Özsoy, 2003). Bu yaklaşım, görsel sanatlar eğitiminin birey ve topluma sağlayacağı imkânlarının yanı sıra üstün yetenekli bireylerin kendilerini yapılandırılması, kendilerini daha da aşmalarına olanak sağlayacaktır.

Bu paralellikte üstün yetenekli bireylere ilişkin aile ve uzman eğitimcilerin dikkat etmesi gereken hususlar vardır. Üstün yetenekli ve görsel yetisi çok zengin olan bu bireylerin sınıf ya da aile içerisinde diğer bireylerle asla kıyaslanmaması gerekir. Görsel farkındalığı, algısı, matematiksel zekâsı ve yeteneği üst düzeyde olan üstün yetenekli bireylerin soruları da kendileri gibi sıra dışıdır. Sordukları sorulara eğer cevap verilemiyorsa, konular üzerinde araştırma yapılabilir. Üstün zekâ ve yeteneğe sahip bireylerin soruları karşısında sabırlı olunmalı, çözüm bulunmadığında ise profesyonel yardım alınmalıdır. Ayrıca üstün yetenekli bireylerin toplumsal becerilerinin teşvik edilmesi, onların yaratıcılık ya da düşünsel becerilerini de tetikleyecektir. Üstün yetenek ve zekâya sahip bireylerin zihinsel gelişimleri hızlı ve farklı olduğu için, kendi akranlarıyla da zaman geçirmeleri ayrıca oyun oynamalarına da olanak sağlanmalıdır. Bu bireylere yönelik evde ya da okulda uyması gereken kural ya da ölçütler onların gözetiminde beraberce tasarlanmalıdır. Üstün zekâlı ya da yetenekli bireyler evde ya da okulda otoriter olmalarına izin verilmemelidir. Ancak onların ilgi, yönelim ve isteklerine yönelik ortamlar sunularak, beklentilerin ne çok aşağıda ne de çok yukarıda olmaması

sağlanmalıdır. Yetenekleri doğrultusunda ailelerin yetersiz kaldığı durumlarda ilgi alanlarına yönelik özel ders, özel eğitmen, özel kurs vb. desteklerden de yararlanılması gerekir. Tüm bu pozitif yaklaşım üstün zekâ ve yeteneklilerin psikolojik açıdan rahat hissetmelerine olanak sağlayacaktır.

Sonuç olarak, üstün yetenek ve zekâya sahip bireylerin keşfi aslında toplumun birer parçası olan biz insanların sorumluluğu, duyarlılığı ve görsel yetimizin zenginliğiyle de eş orantılıdır. Görsel yeti farkındalığı bu yaklaşımla, etrafımızdaki bu cevherlerin fark edilmesi ve korunması anlamına da gelmektedir. Üstün yetenek ve zekâya sahip bu bireylerin korunması, doğru platformlarda kullanılmaları, kendilerini yapılandırmalarına olanak sağlanması, özünde toplumun ferahı, dünyanın daha yaşanır ve kaliteli bir ortama sahip olması demek değil midir?

KAYNAKLAR

Bacanlı, H. (2001). *Gelişim ve Öğrenme.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Baykoç, D. N. (2005). Üstün Yeteneklerin Eğitimleri ve Bilim Sanat Merkezleri. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi,* 2(1-2):84-89 Ulakbim web sitesi. 09 Haziran 2014 tarihinde http://uvt.ulakbim.gov.tr/ sitesinden alınmıştır.

Bilir, Ş. (1994). *Okulöncesi Eğitimcileri için el kitabı.* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Büyüköztürk, Ş. (2006). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi el kitabı.* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Cutts, N.E. , & Moseley, N. (2001). *Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi.* Ersevim, İ.(Çev). İstanbul: Özgür Yayınları.

Davaslıgil, Ü. (2012). *Türkiye'de Üstün Zekâlı Çocukların Eğitimi İle İlgili Bir Model Geliştirme Projesi.* İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi web sayfası. 09 Haziran 2014 tarihinde http://hayef.istanbul.edu.tr/?p=6339 sitesinden alınmıştır.

Durr, W. K. (1964). *The Gifted student.* New York: Oxford University Press.

Gürtuna, S. (2003).*Çocuk ve sanat eğitimi, Çocuğum sanatla tanışıyor.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi. (13. Baskı).* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kırışoğlu, O. (2009). *Sanat, Kültür, Yaratıcılık, Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi-Öğretimi.* Ankara: Pegem A.Yayıncılık

Kırışoğlu, O. (2002). *Sanatta Eğitim.(2. baskı).* Ankara: Pegem A. Yayıncılık.

Kulaksızoğlu, A. (2003). *Farklı Gelişen Çocuklar.* İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

May, R. (2003). *Yaratma Cesareti.* Çev. OYSAL, A., İstanbul: Metis Yayınları.

Öznacar, M.D. , ve Bildiren, A. (2012). *Üstün Zekâlı Öğrencilerin Eğitimi ve Eğitsel Bilim Etkinlikleri.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Özol, A. (2012). *Sanat Eğitimi ve Tasarımda Temel Değerler.* İstanbul: Pastel Yayıncılık.

Özsoy, V.(2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi.* Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayınları.

Robinson, W.& Campbell, J. (2010). *Effective Teaching in Gifted Education. Using a whole school approach.* New York: Routledge.

Silverman, L. K. (2009). *The measurement of giftedness.* In L. Shavinina (Ed.), The International Handbook on Giftedness. Amsterdam: Springer Science.

Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu. (2004). 1. *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi* Yayın Dizisi 5. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Velioğlu, S. (2000). *İnsan ve Yaratma Edimi.* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.